

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 612/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Dudíša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKČIA] [REDAKČIA] [REDAKČIA] [REDAKČIA], zastúpeného advokátkou JUDr. Andreou Tkáčovou, Magurská 3, Košice, proti postupu Okresného úradu Košice, odboru katastrálneho v konaní vedenom pod sp. zn. Z-5462/2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto uznesenia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 27. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného úradu Košice, odboru katastrálneho (ďalej len „okresný úrad“) v napadnutom konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia v dôsledku nevykonania záznamu do katastra nehnuteľností o vlastníckom práve sťažovateľa. Sťažovateľ navrhuje uloženie príkazu okresnému úradu do 15 dní od doručenia nálezu zapísať záznamom vlastnícke právo sťažovateľa a [REDAKČIA] namiesto [REDAKČIA] k nehnuteľnosti bližšie špecifikovanej v petite ústavnej sťažnosti (ďalej len „predmetná nehnuteľnosť“). Sťažovateľ zároveň navrhuje priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 3 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v konaní vedenom Okresným súdom Košice II (ďalej len „okresný súd“) pôvodne pod sp. zn. 41C/175/2010 v procesnom postavení žalovaného, proti ktorému sa žalobcovia 1 až 3 ako dedičia po nebohom poručiťovi domáhali určenia, že nehnuteľnosti presne špecifikované v žalobe patria do dedičstva po poručiťovi. Okresný súd rozsudkom č. k. 41C/175/2010 z 28. novembra 2012 rozhodol tak, že predmetné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťovi.

3. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 4Co/71/2013 z 25. februára 2015 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny.

4. Na podklade rozsudku krajského súdu z 25. februára 2015 sa vlastníčkou predmetnej nehnuteľnosti stala v dôsledku osvedčenia o dedičstve vydaného v dedičskom konaní [REDAKOVANÉ], pričom Správa katastra Košice akceptovala verejné listiny – rozsudok krajského súdu z 25. februára 2015 a osvedčenie o dedičstve a zapísala do katastra nehnuteľností vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti v prospech [REDAKOVANÉ].

5. Ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 151/2016 z 3. mája 2017 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa a [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie rozsudkom krajského súdu z 25. februára 2015, ktorý zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

6. Krajský súd následne zrušil rozsudok okresného súdu z 28. novembra 2012 uznesením č. k. 1Co/185/2018 z 25. februára 2019 a vec vrátil okresnému súdu na nové konanie, v ktorom bol vydaný rozsudok č. k. 37C/18/2019 z 15. januára 2020, ktorým bola žaloba zamietnutá. Uznesením krajského súdu č. k. 5Co/168/2020 z 15. októbra 2020 bolo odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie odmietnuté. Rozsudok súdu prvej inštancie nadobudol právoplatnosť 28. novembra 2020.

7. Vzhľadom na skutočnosť, že okresný úrad nevykonal *ex officio* záznam do katastra nehnuteľností na základe rozsudku okresného súdu z 15. januára 2020, sťažovateľ požiadal podľa § 34 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „katastrálny zákon“) o jeho vykonanie. Okresný úrad sťažovateľovi prípisom č. Z-5462/2023 z 26. septembra 2023 oznámil, že doložené listiny nepodliehajú zápisu v katastri nehnuteľností, keďže rozsudok okresného súdu z 15. januára 2020 nie je záväzný pre osobu zapísanú v katastri nehnuteľností ani sa priamo nedotýka jej práv, pretože k predmetnej nehnuteľnosti je ako vlastník evidovaný [REDAKOVANÉ], a to na základe rozhodnutia o povolení vkladu vlastníckeho práva č. V-5631/2021, pričom [REDAKOVANÉ] nebol sporovou stranou v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 37 C 18/2019.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ argumentuje, že k porušeniu ním označených práv došlo z dôvodu nečinnosti okresného úradu, keďže nevykonal záznam do katastra nehnuteľností na základe právoplatného rozsudku okresného súdu z 15. januára 2020, ktorým bola zamietnutá žaloba [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vo veci určenia, že predmetná nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručníkovi. Zdôrazňuje, že záznam nemá žiadne právotvorné účinky a na jeho vykonanie sa nevzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní a nepoužijú sa ani § 23 až § 25 katastrálneho zákona. Podľa sťažovateľa práve skutočnosť, že okresný úrad nevydáva rozhodnutie, znamená, že sťažovateľ nemá žiadnu právnu možnosť dosiahnuť vykonanie záznamu, resp. inak sa brániť proti nečinnosti okresného úradu, pričom jedinou možnou alternatívou je ústavná sťažnosť pre porušenie práva na inú právnu ochranu.

9. Odmietnutie vykonať záznam do katastra nehnuteľností je potrebné považovať podľa čl. 127 ods. 2 ústavy za iný zásah správneho orgánu, ktorým môžu byť porušené základné práva, preto je povinnosťou katastrálnych orgánov ustanovenia katastrálneho zákona vykladať a aplikovať z pohľadu zmyslu a účelu ochrany základných práv a slobôd.

10. Rozsudkom okresného súdu z 15. januára 2020 bolo rozhodnuté o zániku právneho titulu, na základe ktorého získala vlastníctvo k predmetnej nehnuteľnosti [REDAKOVANÉ] a obnovil sa právny stav *quo ante*.

11. Sťažovateľ odôvodňuje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, poukazujúc na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia práv na súdnu a inú právnu ochranu a na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov postupom okresného úradu v konaní o (ne)vykonaní záznamu do katastra nehnuteľností. Sťažovateľ, odvolávajúc sa na skutočnosť, že okresný úrad nevydáva vo veci (ne)vykonania záznamu rozhodnutie, konštatuje uplatnenie právomoci ústavného súdu, pričom odmietnutie vykonať záznam do katastra nehnuteľností sám považuje za iný zásah orgánu verejnej moci.

13. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

14. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o ústavných sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) je založená na princípe subsidiarity. Samotná ústava tak rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd; zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (IV. ÚS 135/05, I. ÚS 299/2023). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú (IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010), a ako nástroj ochrany základných práv a slobôd nastupuje až po vyčerpaní všetkých dostupných efektívnych prostriedkov na ochranu práv uplatniteľných v zhode so zákonom v systéme orgánov verejnej moci. Z konania o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavnému súde prislúcha právomoc zaoberať sa porušením základného práva alebo slobody iba za predpokladu, že právna úprava takému právu neposkytuje účinnú ochranu prostredníctvom opravného prostriedku dostupného fyzickej osobe alebo právnickej osobe a že ju neposkytuje žiaden iný orgán Slovenskej republiky (I. ÚS 36/96, I. ÚS 78/99).

15. Ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd (§ 132 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde) z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

16. Pre posúdenie veci sťažovateľa je podstatné to, že podľa § 6 ods. 1 Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“) správne súdy v správnom súdnictve preskúmavajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom. Konanie o žalobe proti nečinnosti orgánu verejnej správy podrobnejšie upravujú § 242 až § 251 SSP. Z § 242 ods. 1 a 2 SSP pritom jednoznačne vyplýva, že žalobca sa môže žalobou domáhať odstránenia nečinnosti orgánu verejnej správy v začatom administratívnom konaní, pričom žalobca podľa § 244 ods. 1, ktorý nie je orgánom verejnej správy, sa žalobou môže domáhať aj primeraného finančného zadostučinenia vzniknutého v dôsledku nečinnosti orgánu verejnej správy. Podľa § 177 ods. 1 SSP správnu žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy.

17. Ak zákon podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni svojich právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 Civilného sporového poriadku, resp. § 5 SSP). Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017, IV. ÚS 158/2018). Podmienka vyčerpania právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi priznáva na ochranu jeho základných práv a slobôd, sa nevyžaduje, ak sťažovateľ preukáže, že tieto právne prostriedky nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Dôvody hodné osobitného zreteľa musí preukázať sťažovateľ (I. ÚS 33/03).

18. Sťažovateľ odôvodňuje porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného úradu v administratívnom konaní, ktorého výsledkom bolo nevykonanie záznamu do katastra nehnuteľností. Úvahy sťažovateľa, že je daná právomoc ústavného súdu ústavnú sťažnosť vecne preskúmať (bod 12 tohto uznesenia), keďže v tzv. záznamovom konaní správny orgán nevydáva rozhodnutie, nie sú dôvodné.

19. Sťažovateľ nesúhlasí s prípisom okresného úradu z 26. septembra 2023, v ktorom sťažovateľovi bolo oznámené, že na podklade predloženého súdneho rozhodnutia nemožno zapísať práva

k nehnuteľnostiam záznamom do katastra nehnuteľností. V § 3 ods. 1 písm. c) SSP je vymedzený pojem „opatrenie orgánu verejnej správy“, ktorý je reakciou na to, že v právom poriadku existuje viacero administratívnych konaní, ktorých výsledkom nie je rozhodnutie, ale opatrenie orgánu verejnej správy, pričom takýmto príkladom je podľa dôvodovej správy k citovanému ustanoveniu aj záznam podľa katastrálneho zákona (BARICOVÁ, J., FEČÍK, M., ŠTEVČEK, M., FILOVÁ, A. a kol. *Správny súdny poriadok. Komentár*. Bratislava : C. H. Beck, 2018, s. 32 – 45.). Účinným právnym prostriedkom priznaným zákonom na ochranu základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy je preto v konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľa všeobecná správna žaloba podľa § 177 a nasl. SSP, ktorou sa sťažovateľ môže domáhať preskúmania a zrušenia prípisu okresného úradu z 26. septembra 2023, keďže týmto opatrením sa nevykonala zápis do katastra nehnuteľností záznamom. Na tomto závere nemôže zmeniť nič ani skutočnosť, že opatrenie (prípís z 26. septembra 2023) nebolo vydané v správnom konaní, keď navyše v konaní o zázname sa neaplikujú ustanovenia Správneho súdneho poriadku (obdobne uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6Sžk/1/2019 z 18. februára 2020).

20. Ústavnému súdu nepatrí ani uplatnenie právomoci rozhodnúť o existencii zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní pred okresným úradom, ku ktorým podľa argumentácie sťažovateľa dochádza nevykonaním záznamu do katastra nehnuteľností.

21. K účinnosti žaloby proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa § 242 až § 251 SSP ako prostriedku nápravy ústavný súd už uviedol, že na rozdiel od konania proti nečinnosti podľa § 250t a § 250u Občianskeho súdneho poriadku konanie o žalobe proti nečinnosti pred správnym súdom neskončí vyhovením žalobe, ale až odstránením nečinnosti, ktoré je žalovaný orgán verejnej správy povinný preukázať správnomu súdu v určenej lehote. Je tak povinný urobiť zaslaním vydaného rozhodnutia, opatrenia alebo oznámenia o vykonanom úkone, prípadne o začatí administratívneho konania v určenej lehote správnomu súdu (§ 250 ods. 1 druhá veta SSP). Ak správny súd po preskúmaní zistí dôvodnosť žaloby, môže priznať žalobcovi primerané finančné zadostučinenie, ak sa ho žalobca domáha. Správny súd pri určení výšky primeraného finančného zadostučinenia prihliadne na konkrétne okolnosti prípadu, najmä na celkovú dĺžku konania, zložitost' konania, správanie žalobcu, ktorým prispel k prietahom v konaní, či žalobca využil dostupné prostriedky na odstránenie prietahov v konaní, na postup žalovaného počas konania a na význam predmetu konania pre žalobcu (§ 250 ods. 3 a 4 SSP). Nová právna úprava účinná od 1. júla 2016 je teda oproti pôvodnej (§ 250t a § 250u Občianskeho súdneho poriadku) konzekventnejšia, pretože následok nerešpektovania súdneho rozhodnutia zo strany žalovaného orgánu verejnej správy neprenáša na žalobcu, ktorý už nemusí podať ďalšiu žalobu, o ktorej by sa rozhodovalo v novom konaní. Navyše s účinnosťou od 1. júla 2023 je v diskrecii správneho súdu priznanie primeraného finančného zadostučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej žalobcovi nečinnosťou žalovaného za predpokladu, že žaloba je dôvodná.

22. Ústavný súd už zdôraznil (II. ÚS 470/2020), že prostriedok nápravy možno považovať za účinný vtedy, ak je schopný predísť porušeniu práva alebo jeho pokračovaniu alebo ak poskytne adekvátne odškodnenie (pozri napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Balogh a ďalší proti Slovensku z 31. 8. 2018, bod 50, m. m. IV. ÚS 308/2023).

23. S prihliadnutím na už uvedené ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ, berúc do úvahy jeho argumentáciu, mohol a mal využiť jemu dostupné právne prostriedky, ktoré mu Správny súdny

poriadok na ochranu ním označených základných práv a slobôd poskytuje, a to všeobecnú správnu žalobu a žalobu proti nečinnosti orgánu verejnej správy. Sťažovateľ pritom v ústavnej sťažnosti uviedol, že vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv nemá k dispozícii účinný právny prostriedok nápravy, preto ústavný súd vychádzal z predpokladu, že uvedené právne prostriedky nápravy nevyužil. Keďže sťažovateľ vychádzal z premisy, že ústavná sťažnosť je vo vzťahu k ním namietanému porušeniu základných práv jediným účinným prostriedkom nápravy, absentuje v ústavnej sťažnosti logicky argumentácia, ktorou by sťažovateľ uvádzal, že všeobecnú správnu žalobu prípadne žalobu proti nečinnosti orgánu verejnej správy nevyužil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

24. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

25. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu